

دراسة نقدية في قصة " الأشعة " للكاتبة دبوراه بارون

م. محمود هاشم احمد

م. م. ندى ابراهيم خليل

جامعة بغداد كلية اللغات

الجامعة العراقية مركز البحوث والدراسات الإسلامية

A Critical Study of the Story "The Rays" by Deborah Baron Assistant

Professor Mahmoud Hashem Ahmed

Mahmod-hashim@colang.uobaghdad.edu.iq

Assistant Lecturer Nada Ibrahim Khalil

nada.i.kalil@aliraqia.edu.iq

ملخص

وقصة " الأشعة " بأختصار تتحدث عن طفلة اسمها حيا - بروما جاءت من قرية الى المدينة بعد ان مات والدها وهي بعمر خمس سنين , وعندما اصبحت في الثامنة من عمرها انكسرت قدمها , وبعد ذلك عملت في بيت خبز وهناك رأها رجل ارمل مسن صاحب حقول بطيخ وقتئذ وقد تزوج جميع ابنائه وتركوا بيته فتقدم لخطبتها واستجاب له وتزوجها وتمت مراسيم الزواج حسب الاصول في اجواء احتفالية, وبعد مرور فترة من الزمن حدث في احد الايام ان اعتل زوجها المسن ومات . وجاء اولاده الكبار الثلاثة لتقسيم الميراث واختارت حيا - بروما ان تأخذ البقرة بدلا من الاموال من ميراث زوجها المتوفي فكان لها ذلك الكلمات المفتاحية :دبوراه بارون , قصة الأشعة , حيا بروما , القصة القصيرة .البقرة

Abstract : □

In short, the story of "The Rays" tells of a young girl named Haya-Broma who moved from her village to the city after her father died when she was five years old. At the age of eight, she suffered a broken leg. Later, she found work in a baker's household, where she caught the eye of an elderly widower—a farmer who cultivated watermelon and cucumber fields. His children had all married and moved out, so he proposed to her; she accepted, and they were married in a proper, festive ceremony. Some time later, the elderly husband fell ill and passed away. When his three adult children arrived to divide the inheritance, Haya-Broma chose to take the cow instead of a share of the money, and her wish was granted.

Keywords:Deborah Baron, "The Ray" (story), Hayya Beroma, short story, "The Cow"

הקדמה :

במחקר זה אנו דונים בנושא שהוא : חיים, סגנון, עיון בקורותי של סגנונה של דבורה ברון סיפור זה מתמקד בחייהן של קבוצות מודרות בחברה היהודית המסורתית במזרח אירופה. הגיבורה היא חיה-פרומה, ילדה יתומה וענייה שחיה בתנאים חברתיים ופסיכולוגיים קשים. מילדותה היא מתמודדת עם מחסור ובדידות, וסובלת ממוגבלות פיזית הגורמת לאחרים להסתכל עליה בבזו או ברחמים, מה שמחמיר עוד דבורה ברון מתארת, ברגישות רבה, את חייה הקשים של "חיה-פרומה" ואת מאבקה היומיומי בעוני. יותר את תחושת הבידוד שלה ובדידות; החברה סביבה נוטה לשפוט אנשים על סמך מראם ומעמדם החברתי, דבר המקשה עליה למצוא את מקומה או לזכות בהערכה במהלך השנים, מצבה משתפר יחסית. אמיתית. למרות היחס הקשה שהיא סופגת, היא לעולם לא מאבדת את טוב ליבה ואת אנושיותה. היא מצליחה לחסוך קצת כסף ולחיות ביציבות רבה יותר. עם זאת, מה שמגדיר את אופייה אינו הצלחתה החומרית, אלא יכולתה לשמר את אנושיותה. היא עוזרת לנזקקים ומגלה חמלה כלפי אחרים, למרות שהחברה עצמה לא גילתה כלפיה חמלה כשהייתה זקוקה לה. דבורה ברון ציירה דיוקן מרהיב של עירה האהובה - עיר שבה החילוני והקדוש מתאחדים, שבה תפילות המושמעות בבית הכנסת (פסאי. רפאל מתערבבות עם צלצול פעמוני הכנסייה, ושיריקות הרועים מתערבבות עם קולות התלמידים הדנים בשיעורי דת עם מוריהם. וולמוט. צב.1956, עמ'212). הסיפור מבקר במיומנות את מצב ה"ניכור" שחוהה הדמות הנשית; ביקורתו של ברון כאן אינה ביקורת

פוליטית ישירה, אלא ביקורת קיומית החושפת כיצד הסביבה המבודדת - בה חיו הדמויות - מותירה צלקת שלא ניתן למחוק על ידי חלוף הזמן או שינוי מקום.

שאלת המחקר : נשפוך אור על הסיפור "השברירים" מאת הסופרת דבורה ברון, ונבחן אותו מנקודות מבט ביקורתיות ואנליטיות. מטרת המחקר :

1- דיון ובחינה של סגנונו של הכותב.

2- עיון ביקורתי של הסיפור.

3- לשפוך האור על סגנונה הסופרת דבורה ברון.

שיטת המחקר : עיון ביקורתי ואנליטי של הסיפור.

חשיבות המחקר : עיון וניתוח ביקורתי של הסיפור, המוגשים בסגנוני הייחודי - בשונה מפרשנויות של מבקרים אחרים - תוך כדי שופך אור על חייו וסגנון הכתיבה של המחבר.

קורות חייה של בארון :

ד'.בארון: היא נולדה בעיירה אוזדה דבורה בארון (-1887 1956) שליד מינסקבלארוס. (ש. אברהם. שם. עמ' 10) מגיל צעיר בלטה בכשרון כתיבה ובגיל 15 פרסמה סיפורים שיצרו לה קהל מעריצים. (פבנזר.י. אנציקלופדיה יהודית עמ' 91).

ב-1910 עלתה פלסטינה, אחר כך היא התחנתה עם יוסף אהרונוביץ עורך עיתון הפועל הצעיר, ונולדה להם בתם "ציפורה". מספרת. (דורון, מיכל. תל-אביב 2111, עמ' 52).

אביה שימש כרב העיר והטמיע בביתו ידע בתנ"ך ובמיתולוגיה. סיפוריה - המאופיינים באיכותם האנושית וברגשותיהם האמיתיים - שואבים את חומרם מהרשמים והחויות של ילדותה. (מנחם מנצור, 1971, עמ' 208).

ב-1915 נגרשו בני המשפחה למצרים בשל גזירותיו של ג'מאל פאשה. לאחר מכן חזרה לתל אביב בעקבות מלחמת העולם הראשונה. (דורון, מיכל. תל-אביב 2111, עמ' 52). ובתקופה זו, בשנת 1919 שמעה שאחיה נדבק בטיפוס ומת ממחלתו. דבר שזעזע אותה קשות. בשנת 1927 יצא לאור ספרה הראשון 'סיפורים' בהוצאת דבר (גולדברג לאה. שם. עמ' 11). (והדבר היה לה קשה מאד. מספר שנים לאחר מכן, היא בחרה לחיות בבידוד בביתה. לאחר מכן, היא החלה לעסוק בכתיבה ובתרגום; האירועים שעסקו ביהודים בגרמניה הטמיעו בה תחושת שליחות - כלומר, לכתוב על חייהם של היהודים שם. (דורון, מיכל. תל-אביב 2111, עמ' 52).

ישנם מבקרים הסבורים כי דבורה ברון ובתה פיתחו מצב משותף של "שיגעון משותף" (או "פסיכוזה משותפת") - עולם לא מציאותי שנבנה על הזיות הדדיות. ציפורה גדלה בביתה של ברון מבודדת ממגע חברתי, כאשר אמה הייתה חברתה היחידה בעולם. ב-20 באוגוסט 1956, דבורה ברון נפטרה ונקברה בתל אביב. (דורון, מיכל. תל-אביב 2111, עמ' 52).

ערכה את כתבי בעלה יוסף אהרונוביץ לאחר מותו. דבורה בארון עסקה בסיפוריה היהודית. (בן אור תולדות הספרות העברית החדשה עמ' 252).

יצירותיה של דבורה בארון :

קובץ הסיפורים "ספורים" דבר. 11927.

קובץ הסיפורים "קטנות" דבר. 21933.

קובץ הסיפורים "מה שהיה" דבר. 31939.

קובץ הסיפורים "לעת עתה" עם עובד. 41943.

הסיפור "משם" עם עובד. 51946.

6. קובץ הסיפורים "הלכן" עם עובד. 1947.

7. קובץ הסיפורים "שברירים" עם עובד. 71949.

הסיפור "פרשיות" מוסד ביאליק. 81951.

הסיפור "חוליות" עם עובד. 91953.

הסיפור "מאמש" עם עובד. 111956.

קובץ הסיפורים "אגב אורחא" ספרית פועלים. 111961.

קובץ סיפורים "ילקוט סיפורים" יחדיו ואגודת הסופרים העברים בישראל. 121969.

13. קובץ הסיפורים (גוברין, נורית). ירושלים 1988, עמ' 32).

סגנונה :

ישנם מבקרים ופרשנים הסבורים כי שפתה וסגנונה של דבורה ברון מושפעים מגורמים רבים. אברהם שאנן מציין כי השפעת האסכולה האירופית לאמנות הנרטיב, ששלטה בסוף המאה התשע עשרה, ניכרת ביצירותיו של ברון. במקום אחר, שאנן מציין כי פלובר - אשר ישנם מבקרים הסבורים כי השפיע על ברון - אימץ משמעת קלאסית ואיפוק כדי להימלט מהסנטימנטליות והרומנטיקה שאפיינו את סוף המאה התשע עשרה, בהתחשב בקשר ארוך השנים בין חזון אסתטי לערכים מוסריים וחברתיים. (مجيد , عيود , مجلة الاداب , 2021, ص 622).

על פי מבקר הספרות ברוך קורצווייל, הספרות העברית "נמצאת בדיאלוג מתמיד עם מסגרות המציאות הסובבות אותה; מסגרות אלו משתקפות ישירות בתוכה". מנדלי נחשב לחלוץ התנועה הריאליסטית בספרות העברית ולתומך במחויבותה האמנותית. (בן אור. תל אביב. 1972 עמ' 252).

סיפוריה משקפים את השפעת מסורת הסיפורים הקצרים האירופית מסוף המאה ה-19 ותחילת המאה ה-20, ומשלבים אלמנטים ריאליסטיים עם פרטים אימפרסיוניסטיים. בעוד שדבורה ברון הושפעה במידה מסוימת מסגנונות הכתיבה של ג'. שופמן וברדיצ'בסקי,

היא בכל זאת שמרה על זהות ייחודית בסיפורה. עבור ברון, סיפור טוב הוא כזה ש"גורם לך לעצור לרגע אחרי כל פסקה בזמן הקריאה - אתה עוצר לרגע אחרי כל פסקה, כאילו אתה לוגם יין מתוק ומשובח. (מנחם מנצור, 1971, עמ' 208).

עבודתה מאופיינת באיכויות פסיכולוגיות, ריאליסטיות ורומנטיות; היא נותנת קול לרוח העיר וללב הפרט. חזונה הפנימי של אנשים ודברים בהשתקפותה את העולם, הנושא ממוסגר - מתואר לא בגודלו, אלא בעומקו. (מנחם מנצור, 1971, עמ' 208).

יצירה זו נחשבת לאחת מכתביו הבולטים ביותר של ברון ונלמדת כחלק מתוכניות הלימודים לספרות בבתי ספר תיכוניים. בלב הסיפור, ברון יוצרת את דמותה של חיה-פרומה, ילדה יתומה צעירה. בדומה ליצירות כמו "הגיבן מנוטרדאם" ו"הברווזון המכוער", יצירה זו מותחת ביקורת נוקבת על החברה האנושית על רדידותה ואכזריותה - ובמיוחד על יראת הכבוד העיוורת שלה ליופי ולמראה החיצוני על חשבון הבנה עמוקה יותר של נפש האדם. ברון מדגישה את הניגוד החמור בין ההתנהגות המחייבת "ההלכה" כלפי החברים הפגיעים ביותר בחברה - ובמיוחד יתומים - לבין האופן שבו הקהילה היהודית מתייחסת בפועל לעניים ולמנוזים חברתית.

(https://simania.co.il/bookdetails.php?item_id=100259)

הסיפור מאופיין בסגנון פיוטי-נרטיבי המשלב ריאליזם בוטה עם סמליות עמוקה:

התיאור המפורט של חפצים יומיומיים בסיפור הופך אותם ליסודות סמליים.

הרעיונות ותמות מרכזיות של הסיפור:

- דחיית אפליה על רקע מראה חיצוני או מוגבלות.

- הזדהות עם עניים, יתומים ומודרים.

- ביקורת על אכזריות חברתית וצביעות מוסרית.

- אישור כבוד האדם וערך האדם.

- הדגשת כוחה של הסבלנות והסיבולת אל מול סבל.

מקום ההתרחשות: העיירה היהודית שאליה עברה חיה פרומה בילדותה - הובאה לשם על ידי קרוב משפחה - לאחר שהוריה נפטרו בכפר והיא נותרה יתומה. ובביתה של חיה פרומה בעיירה.

זמן ההתרחשות: מהתקופה בה חיה פרומה התייתמה בגיל חמש בלבד, דרך שנות העמידה שלה ועד מותה.

גיבורת הסיפור: היא חיה פרומה. יתומה שאיבדה את שני הוריה, היא מועברת מבית לבית כמו חפץ חסר ערך - נשמרת רק כאשר שירותיה כעוזרת בית נדרשים, ואז נזרקת למשפחה אחרת לאחר שנוצלה. היא עוברת טרנספורמציה שלמה: מילדות שבילתה בחיק משפחה חמה, אוהבת ומאושרת, לסביבה זרה ומבודדת לאחר מות הוריה.

"שברירים"

סיפור זה נושא את שמו של קובץ אחד מקובצי סיפוריה של ד. בארון. הכלל החברתי של העירה וערכי המוסר של תושביה מוארים ומתבטאים עליידי יחסם אל חיה פרומה, היתומה שהובאה מן הכפר. הסיפור מעלה שורה ארוכה של שברירים וקטעי מאורעות, המביאים להתפתחותה של הגיבורה כדמות עצמאית ואינדיבידואלית (מנחם מנצור, 1971, עמ' 208).

העלילה - או הרקע החומרי והחברתי - של סיפוריה של דבורה ברון משמשת כהשתקפות מטאפורית או אנלוגית של חוויות חברתיות ופסיכולוגיות עמוקות; מעקב אחר צורות הנרטיב על פני סיפוריה השונים חושף סדרה מתמשכת של סטיות, כמו גם פרשנות מסאית או פולמוסית השזורה בטיוטות הראשוניות. בסופו של דבר, עם זאת, הסיפור אינו מעביר מסר חברתי מפורש או מרומז. (אסמא, عبد الكريم, مجلة لارك - 2019, 646).

ניתוח ביקורתי ומקיף של הסיפור.

ראשית: מבוא כללי:

הטקסט העברי מספר את סיפורה של חיה פרומה, ילדה יתומה שנקרעה מכפרה לאחר מות הוריה. היא עוברת חיים קשים וסוערים, כאשר ברשותה גופה המנוצל לעבודה; החברה אינה מכבדת אותה מעבר לשירות שהיא מספקת.

המשפט הראשון חושף שורשים שנקרעו מארץ המולדת שבה גדלה עם הוריה לפני שמתו.

דבורה "והיא אין אתה אלא חבילה של כלי-מיטה ומעט חמימות מטיפוחה של יד אם, אשר התנדפה מהר בתוך צינת הנכר". (

בארן, 1968 עמ' 114)

"ובמשך כמה ימים עברה פה, ככלי אין חפץ בו". (דבורה, בארון, 1968 עמ' 114)

מראשית הדברים, מתייחסים אליה כאל "חפץ" - כלי דומם וחסר-נשמה - ולא כאל בת-אדם בעלת רגשות ותחושות, המסוגלת לחוות הן שמחה והן צער. הסיבה העומדת בבסיס הדברים היא שהנושא המרכזי בסיפור הוא מסר חברתי; ביקורתו של המספר מכוונת כלפי הקהילה היהודית בגולה, אשר התנהלותה מפרה את הנורמות האתיות היהודיות הנוגעות לחברים הפגיעים ביותר בחברה, כגון יתומים ואלמנות.

שנית: נושאים מרכזיים בטקסט

שוליות חברתית ודה-הומניזציה

חיייה היו סדרה של מעבר דירה בכפייה. כל בית בו מצאה מחסה הזכיר לה שהיא לא רצויה; אלו שקיבלו אותה היו מקצים לה מקום צפוף בקצה הרחוק של החדר - או "בקצה התנור" - לאחר שתהיה מודעים תחילה לכך שהיא סובלת ממחלת עור כלשהי. אפילו העזרה שהציעו הייתה נגועה במבט של בוז.

"אלה אשר הלינו אותה בכיתם הקצו לה בדוחק מקום בקצה אצטבה או" בפאת התנור, ולפני כן בקשו לדעת אם אין היא נגועה במחלת עור וגם לעמוד על "ניקיונם של החפצים הסיוע היה מלווה בזלזול". (דבורה, בארון, 1968 עמ' 114)

החברה מתעלמת ממנה כי היא מכוערת ומעוותת:

" כשפניה אין למצוא בהם שום קו של חן. ובכך הנה נמנע ממנה אותו קורטוב של אהדה, אשר האנשים, אגב הנאת העין " . (דבורה, בארן, 1968 עמ' 114-115)

" פניה לא היו מלאי יופי; היא עברה מיד ליד כמו חפץ חסר תועלת. הסיפור חושף חברה שאינה מצליחה לראות באמת אדם אלא אם כן יש בו יופי או תועלת - ומרמז על כך שמראה חיצוני הוא גורם מכריע בקבלת כבוד מצד אחרים."

עבודה בתאורו זהות וכאמצעי הישרדות:

. (דבורה, בארן, 1968 עמ' 115). "וכמעט תמיד הפיקה רצון מאלה אשר נזקקו לכוחה"

אדם מקבל ערך רק כשהוא עובד; עם זאת, הוא נתפס ללא הערכה, וערך האדם נמדד אך ורק על פי מה שהוא יכול להשיג - דבר המשקף את שעבוד הפרט בחברה היהודית של אותה תקופה, שבה לאדם לא היה ערך מעבר להיקף עמלו.

"עבודתה ... עשתה בריחוק מקום מהם". (דבורה, בארן, 1968 עמ' 115)

בדידותה דוחפת אותה לבחור חפצים דוממים; כל דבר חסר חיים הפך לבן לווייה שלה. זה נובע כולו מהאופן שבו אנשים מתייחסים אליה וממבטיהם הקשים - יחס שהותיר אותה מופנמת ומלאת דאגה, ובסופו של דבר דוחף אותה לבידוד ולהסתגרות.

הגוף המעוות הוא סמל ליתמות ולחסך רגשי:

שבר ברגל מחזק את תדמית הגוף כנטל, שכן כעת היא מתקשה ומפרכת בהליכה; לפיכך, גופה הפך לנטל עבורה.

" נמעדה ונפלה, ורגל אחת שלה נשברה" . (דבורה, בארן, 1968 עמ' 115)

עכשיו בפחות זריזות, אמנם, מחמת הליקוי ברגלה וגם מפני כובד הגוף, כי מן האוכל, שניתן לה בשפע בזמן החלמתה, עבתה ונתרחבה . (דבורה, בארן, 1968 עמ' 115) .

אז, הילדים המשחקים ברחוב צועקים אליה בבזבז בגלל הצליעה ברגלה .

" (דבורה, בארן, 1968 עמ' 115) . " הנה חיה־פרומה העקומה – קראו אחריה הילדים תוך כדי משחקם ברחוב"

כך, העיוות הופך לזהות הרודפת וגורמת לה נזק פסיכולוגי - פגיעה קבועה שלא גרמה ולא בחרה בה. אך כזה הוא הגורל: הוא בוחר אומללות או אושר עבור כל מי שהוא רוצה.

4- "כשהיא מנסה לגעת בשערה של נערה שאהבה בתמימות של ילדה" . (דבורה, בארן, 1968 עמ' 115) .

שמש בית־הכנסת, שבביתו שטפה לפעמים את כל־האוכל, היתה לו בת, אשר במראה העירה בה אותו הרגש שרחשה רק לזכר אמה

" כאשר זו הטילה לתוך אפולולית המטבח את גוש הזהב של שערה הסתור, עמדה והגיעה אליו ברטט, כלמשהו קדוש, את אצבעותיה " . (דבורה, בארן, 1968 עמ' 116) .

הנערה, באספה את השער, רק נרתעה קצת כמתוך הפתעה לא נעימה, ואולם האם, מלפני תנור האופים, הסתערה עליה בחמת כוח, עם המרדה ביד .

"למה את זוחלת אליה ב'בולי העץ' שלך". (דבורה, בארן, 1968 עמ' 116) .

היא מושפלת על כך שהיא מחפשת קשר עם בת שמש בית־הכנסת בעודה חופפת את שערה של הילדה ונוגעת בשעורה - מעשה שעורר בה את אותו רגש ששמרה קודם לכן רק לזכר אמה - היא נדהמת מאמה של הילדה שצועקת עליה להסיר את ידיה משערה של הילדה.

מכאן מתחילה הנסיגה אל תוך הדממה:

(דבורה, בארן, 1968 עמ' 117). " וכך הנה נהיה זה, אשר דיבורה, באֵלם השתיקה, נעשה כבד ומעומעם במשך הזמן "

דיבורה נעשה כבד ועמום.

שתיקה הפכה למגן, שהגנה עליה מפני בוז של אנשים; היא בחרה בשתיקה על פני דיבור כדי להימנע מאחרים, נסוגה לבידוד ושמרה על מרחק מהם .

שלישי: הקשר עם הפרה – ריז'קה

נקודת מפנה בחייה. כשהפרה מגיעה, היא רואה בה אם פונדקאית - יצור שמחזיר לה חיבתה, יצור שאינו שופט כיעור.

הסצנה המרגשת ביותר:

נפנתה אליה הפרה בתנועת חיבה וליקקה בלשונה המחוּספסת את ידה, היה זה לה כאילו התפשט חיוך פנימי בקרבה – היא, "

אשר לא ידעה צחוק – ולבה השמם, הסגור על מסגר, כמו נמלא המון שברירי אור " (דבורה, בארן, 1968 עמ' 120) .

זוהי הרכות האמיתית הראשונה שקיבלה אי פעם; היא חשה אור חוזר לליבה, כאילו הוא מתמלא באינספור שברירים של זוהר. כאן, הפרה מסמלת גאולה רגשית והכרה באנושיותה .

הפרה העניקה חיבה וחום פיזי לחיה־פרומה דרך ליקוקיה, והפגינה "הכרת תודה" על ביטויי האהבה שהורעפו עליה. דרך הפרה - ובזכותה - חיה־פרומה התחברה מחדש לאנושות; השתיים יצרו קשר הדומה לזה של אחיות שחולקות גורל משותף. הפרה הייתה הראשונה

שהביאה חיוך על פניה של הגיבורה, ויחד הן מצאו קרבה ואושר. שתיהן איבדו את יקיריהן - חיה־פרומה את הוריה, והפרה את עגליה. שתיהן נעקרו מבתיהן ונלקחו בכוח למקום זר ומבודד. אך כאשר נפגשו, שררה ביניהן תחושת רוגע, הבנה וחיבה. הפרה שבה לעצמה

תחושת כבוד, שמחת החיים חזרה, והחושך שבנפשה של חיה־פרומה הואר.

רביעית: שגשוג, ואז אובדן – שוב:

בעלת בית, יצרנית חלב ולחם, אישה עם מקום בחברה :: עם הפרה, היא הופכת ממשרתת מודרת ל

אנשים פתאום שמים לב לזה:

(דבורה, בארן, 1968 עמ' . " אה, בהמה יפה היא – אמרו, מתוך אותה הבעת האהדה אשר לה השתוקקה כל כך כל הימים"

(122)

" אה, בהימה יפה היא – אמרו! " - ההערצה מופנית אל הפרה. אמירה זו כואבת, שכן היא - בהרחבה - סופגת חלק מהעוקץ הזה; " החברה מתעלמת ממנה, מרעיפה שבחים על הפרה תוך שהיא מונעת ממנה מילים טובות כאלה. במקום זאת, החברה רואה אותה בבזו ובזלזול - אולי בגלל מראה חיצוני - ושופטה אדם לפי מראהו ולא לפי אנושיותו .

" כעין תולעת המתישבת בלב פרי ומעט מעט תכרסם אותו. ובהיותה אשת משק נבונה, שהכל אצלה מחושב מראש, סקרה יום אחד את עניינה ועמדה לסדר אותם " (דבורה, בארן, 1968 עמ' 123) .

אז המחלה הכתה בה לפתע, ללא אזהרה. היא חוותה כאב לסירוגין בעבר אך לא שמה לב אליו עד שחלתה; אך הפעם, הוא חזר כמו תולעת המכרסמת את לב הפרי .

היא מוכרת את הפרה - מכירת הרכות אחרונה :

" היא הניחה את ידה עם טבעת־היהלום על גב הבהמה המזהיב, כאילו לשם אישור הקניה, וזו, הפיקתית, אשר הבינה כי בה ידובר, הפנתה אליה את ראשה מתוך געית רצון " (דבורה, בארן, 1968 עמ' 124) .

היא הניחה את ידה על גב הפרה כדי לחתום על המכירה - צעד שלעולם לא הייתה עושה אלמלא היכה בה כאב פתאומי שהתעלמה ממנו בתחילה, למרות שמעולם לא חוותה מחלה קודם לכן. אולם, כאשר הכאב חזר שוב ושוב, תאביונה נעלם וגופה החל להיחלש, היא הרגישה מחויבת למכור את בעל החיים, לא מסוגלת להמשיך לטפל בו עקב מצבה.

חמישי: הסוף – מוות שמביא ישועה

היא חוזרת לבדידותה המקורית, אך לבסוף משיגה שלוה פנימית

דוגמה :

לפף אותה אור, ששפע ובא כאילו מזריחת־שמש לא נראית, ואשר לפי זהרו המופלא הבינה כי הוא הנהו זה, שלדברי הזקן " העיור מזומן הוא לאלה שנתמרקו בעולם זה על ידי היסורים " . (דבורה, בארן, 1968 עמ' 120) .

אור נפלא... שהוכן עבור אלו שטוהרו על ידי סבל. כאן, המוות אינו עונש, אלא שחרור מהייסורים הארוכים של חיים עייפים, מפרכים וכואבים מאוד.

משמעויות סמליות :

הפרה : אובדן רוח, אמהות ונאמנות הטבע לעומת אכזריות אנושית .

צליעה וכיעור: סטיגמה חברתית שלא ניתן למחוק אותה או להעלים אותה.

הניקיון שבו היא מצטיינת : חיפוש מתמיד אחר טיהור פנימי.

שתיקה: טרנספורמציה ומעבר מכאב למקלט.

התיאור המפורט של חפצים יומיומיים הופך אותם לסמלים סמליים :

" ציחצחה שוב את קנקני־הנחושת והאגנות, ושבה ושיפשפה את ספסלי־העץ עד כי נראו כאילו עברו עליהם במקצוע " . (דבורה, בארן, 1968 עמ' 119) .

זה לא רק ניקיון, זהו חיפוש אחר טוהר פנימי והגשמת רצון להפעיל שליטה על משהו קבוע בחייה .

לאחר שהפכה אותם כה וכה בכפות ידיה ה'דוביות' בתוך העריבה, סימא את העינים בלבנם " (דבורה, בארן, 1968 עמ' 115) .

כאן, הפעולות השגרתיות של מטלות היומיום הופכות למרחב שבו מתגלה יופי פנימי מהותי – יופי שאינו נראה לעין, ושריר ועומד למרות הקשיים של העולם החיצון .

השימוש בשפה חושית :

ריח, אור ומרקם של חפצים – משמש כאמצעי ליצירת אווירה רגשית פנימית .

2 - סמלים :

א. הגוף המושחת והידיים .

"ידיה, שהיו רטובות ממי הרחצה" .

הידיים הופכות לתווך בין הילדה לעולם - סמל לעבודה בלתי פוסקת, להיקשרות למציאות ולחיפוש אחר רוח .

ב- הפרה ריז'קה

"וליקקה בלשונה את ידה" .

היא סמל לטבע כמקום מקלט מוסרי ואחוזה, אל מול בני אדם אכזריים .

ג- מים והיגיינה

"שטפה כלי אוכל ולשה עיסות בבתי האופים"

ניקיון הופך לטקס סמלי של טוהר רוחני וסידור מחדש של העולם הפנימי.

מבנה נרטיבי – הסיפור מחולק לשלבי חיים עוקבים .

ילדות שבורה: יתמות וסטייה חברתית .

"לידי איזו נשים משכונת הגיא מסר אותה הכפרי" .

עבדות ועבודת כפייה: ערכו של אדם קשור לעבודה פיזית .

"כמעט תמיד הפיקה רצון מאלה אשר נזקקו לכוחה" .

המפגש עם העדינות (הפרה): נקודת המפנה הסמלית .

בגרות חברתית ועצמאות: היא בעלת בית ובנתה קריירה, אך נותרה לבד רגשית .

מחלה ומוות: שחרור נשמתה, סוף המאבק האישי .

רצף זה משקף את המסע האנושי בין קשיחות לנחמה סמלית.

המימד הפילוסופי והקיומי :

חוויית " חיה פרומה" מגלמת את הקונפליקט? הסיפור מעלה שאלה על הקיום ועל האנושות: מהו ערכו של אדם נטול יופי, כוח ועושר בין הטבע האנושי לאכזריותה של החברה " הלכה ושכבה בקצהו של ספסל, או בפאת התנור, וכמו לפני, בשעת לינת החסד בגיא, חשה שהיא כאילו תלויה על בלימה, ללא סעד דבורה, בארן, 1968 עמ' 119). (ואחיה " "דיבורה ... נעשה כבוד ומעומעם במשך הזמן".
° - סתירות בחברה :

החברה נראית כמרחק בין חמלה לכאורה למציאות הקשה.

(בארן, 1968 עמ' 115). " אבל אך קמה ועמדה על רגליה, הסתלקו כולם"

"אך ברגע שהיא קמה ועמדה על שתי רגליה, כולם עזבו אותה." הטקסט כאן מבחין בין זמן חברתי לבין הזמן הפסיכולוגי הפנימי של הגיבורה; זמן חברתי הוא מהיר והפכפך - אנשים באים והולכים, הם עוזרים לה באופן זמני, ואז עוזבים אותה ".
זה מראה שהרחמים שבתוכם הם זמניים ולא כנים .

"הנה חיה-פרומה העקומה – קראו אחריה הילדים תוך כדי משחקם ברחוב ". (בארן, 1968 עמ' 116).

מבוגרים רואים רק את מראית העין של התועלת או היופי, בעוד שילדים הם אלה שלפעמים תופסים את האמת . הטקסט ממחיש את ההבחנה של החברה בין ילדים לבין מבוגרים; הילדים מכירים בה או באים עמה במגע מתוך תמימות .

המימד הזמני והנרטיבי:

הסיפור לא תמיד עוקב אחר סדר כרונולוגי מדויק; במקום זאת, הוא נע בין זיכרונות להווה, ומשקף את התודעה הפסיכולוגית העמוקה של הגיבורה . המעבר בין שלבי חיה משקף תחושה של חוויות מצטברות – ילדות, גיל ההתבגרות, עבודה, בגרות, מחלה ומוות – ואת השפעת העבר על ההווה: כל חוויה הותרה חותם פיזי ונפשי

דוגמה:

(בארן, 1968 עמ' 110). "ובשנת השנים עשרה ידעה כבר לשפות מיחם, להסיק תנור ולהביא מים מן הבאר."

המעבר הפתאומי הזה לפרטים מעשיים ממחיש את המעבר המהיר מילדות לאחריות כפויה; במילים אחרות, היא לא חוותה את גיל ההתבגרות, אלא עברה ישירות מילדות לבגרות הנדרשת כדי לפרנס את עצמה .

המבנה הסמלי של שמות ותארים :

שמה הוא חיה-פרומה: "חיה" משמעו חיים, בעוד ש"פרומה" מרמז על שבר או על פגם. השם עצמו מסמל סתירה בין חיים הגלומים בתוכו לבין קושי בלתי-פוסק.

שמות של בעלי חיים ומקומות נושאים גם סמליות:

ריז'קה" (הפרה) מעוררת חמימות וטבע, והופכת למדיום לקבלת אהבה ללא תנאי .

הסופרת הסיפורים הקצרים משתמשת בשמות כסמלים פסיכולוגיים וחברתיים כדי לעצב את זהותה ואת סמלי העולם.

טקסים ודת :

הטקסט מתאר את הדתיות היומיומית ככלי לשליטה חברתית ולא כחוויה רוחנית.

הטקסט מתאר את הדתיות היומיומית ככלי לשליטה חברתית ולא כחוויה רוחנית.

", רחשי תודה העירה בלב האנשים ביחוד בהתנהגותה ההוגנת ביחס לחלוקת הירושה ". (בארן, 1968 עמ' 121).

טקסים דתיים מתוארים לעיתים כמראית עין של טוב חיצוני, שלא בהכרח נובעים מחמלה אמיתית .

ביקורת מרומוזת על הכלכלה והפרנסה :

הגיבור מסתמך על מכירת חלב ותוצרת חקלאית במקום על הכנסה קבועה, מה שמדגיש את שבריריותה של הכלכלה הבלתי פורמלית ואת חוסר היציבות עבור קבוצות מודרות .

"ובכסף מחירם רכשה לה כלים בשביל התקנת מעשי החלב".

הכלכלה כאן היא חלק מההקשר של הישרדות יומיומית וסבל מתמשך, לא רק פעילות מסחרית .

"מאחר שלהשכים ביום המחרת אל החליבה לא היה לה עוד צורך, שתתה אחר כך בבית את הסם המרגיע והמרדים שנתן לה הרופא. ואמנם הרפו ממנה המכאובים מיד. וביחד עם חבלי השינה לפף אותה אוד, ששפץ ובא כאילו מזריחת-שמש לא נראית, ואשר לפי זהרו המופלא הבינה כי הוא הנהו זה, שלדברי הזקן העיור מזומן הוא לאלה שנתמרקו בעולם זה על ידי היסורים ".
(בארן, 1968 עמ' 120)

סצנה זו מסמלת את בואו של מוות שליו – לא מוות מעורר אימה, אלא מעבר אפוף רוגע ושכר רוחני. הניחות כאן מעלה דימויים המצויים בספרות הסופית או הדתית, שבהם הריח משמש אות לנוכחותם של חסד או גאולה.

משמעות הדבר היא שהגיבורה מרגישה שהיא הצטרפה לשורות אלו שמסע סבלם הסתיים, ושהיא על סף השגת המנוחה המובטחת לסובלים. לפיכך, הקטע מעביר שילוב של צער ושלווה - הכל בו זמנית - מה שהופך אותו לאחד הרגעים הפואטיים ביותר ברומן.

סיכום ביקורתי

סיפורה של דבורה ברון, "הקרניים", מגלם את מושג "הסיפור הקצר כציור אימפרסיוניסטי". הוא אינו מבקש לקבוע את האמת, אלא לעורר "תחושת אמת". כוחה הביקורתי של היצירה טמון ביכולתה של ברון להפוך אור פיזי לתובנה פסיכולוגית; חדירת האור לחדר או לסצנה הופכת לפריצת דרך, החודרת את מחסום הדממה שהדמות מטילה על עצמה.

המסקנות :

- 1- באמצעות דמותה של חיה-פרומה, מבקרת דבורה בארון חברה המרבה לדבר על ערכים דתיים ומוסריים, אך לעיתים קרובות נכשלת ביישומם הלכה למעשה כלפי העניים, החלשים והשונים. הסיפור חושף גם את הניגוד בין מראהו החיצוני של האדם לבין עולמו הפנימי, ומדגיש כי ערכו של האדם אינו נמדד ביופי, בבריאות או בעושר, אלא באופיו, ברגשותיו ובמעשיו. הסיפור מלמד כי אין לשפוט אדם על פי מראהו או מצבו החברתי. לכל אדם יש ערך וכבוד, והחברה צריכה לנהוג בסובלנות, בכבוד ובחמלה כלפי כל אדם, במיוחד כלפי החלשים והמודרים.
 - 2- הסיפור מציג דיוקן מרגש של אישה שסבלה עוני ונידוי אך שמרה על טוב ליבה ואנושיותה. דרך מאבקה, המחברת מזמינה את הקורא לבחון את מהותו של אדם במקום לשפוט אותו על סמך מראהו או נסיבותיו החברתיות.
 - 3- הסופרת מתארת בצורה חיה את מאבקה היומיומיים של הגיבורה, וממחישה כיצד השפלות חוזרות ונשנות ונידוי חברתי משפיעות על נפש האדם. עם זאת, חיה-פרום אינה נכנעת לייאוש; היא שומרת על לב טוב ורוח אנושית, ושואפת לעזור לאחרים למרות האכזריות והעוול שהיא סובלת.
 - 4- מנהגים המוזכרים בסיפור: קיום מצוות, מנוחת שבת, מנהגי חתונה, שידוכים, צום, הושבת הכלה, במהלך החתונה, כתובה, מנהגי אבלות, שבעה, סעודות, מצוות, חליצת נעליים בימי השבעה, מוסדות קהילה המוזכרים: בית מחסה לנזקקים, בית כנסת, עזרה לנשים.
 - 5- הסיפור מותח ביקורת חברתית על גישתם הלא אנושית של תושבי העיר כלפי הפגיעים - אדישותם וחוסר התייחסותם לסבלם של אחרים. ילדה יתומה בת חמש עוברת מיד ליד, מבלי שאף אחד מציע לה בית חם; אפילו כשהיא שוברת את רגלה, היא מטופלת ביעילות נמרצת של אלו שרק "ממלאים חובה", אך היא ממשיכה להיות מתעלמת.
 - 6- נושא האור בא לידי ביטוי גם בנקודת המפנה בחייה - דרך הפרה והקשר ביניהן; שכן בסוף הסיפור, האור השופע והמפואר ביותר זורח על עריסה הנושמת את גדולתה.
 - 7- סמל היד חוזר גם הוא לאורך הסיפור. היד מסמלת את הקשר בין אנשים ואת היכולת לתקשר. בתחילת הסיפור, סמל ההיעדרות מקושר לדמותה של האם המנוחה.
- הסיפור חושף את אכזריותה של החברה כלפי המודרים ומדגים את כוחו של הטבע והרוח לעצב מחדש רגשית את רוח האדם. המחבר משתמש בסמליות עמוקה בפרטים היומיומיים כדי להעביר תחושות של שתיקה, ייאוש ומחסור, תוך העלאת שאלות קיומיות על ערך האדם בעולם המתעלם מהפגיעים. הסיפור מסתיים בסוף כפול: מות הגוף, אך גם שחרור לנשמה ולרוח - אור בתוך החושך.

המקורות

- 1- פטאי. רפאל וולמוט. צב. מבחר הסיפור הארץ ישראלי. ירושלים, 1956.
- 2- מנחם מנצור, מקראה של הספרות העברית החדשה למתקדמים, כרך א' הוצאת, 'כתב' ניו-יורק 1971.
- 3- דורון, מיכל. דבורה בארון על ספת הגרפולוג. עם עובד (תל-אביב 2011).
- 4- גוברין, נורית. דבורה בארון, חייה ויצירתה. מוסד ביאליק (ירושלים - 1988).
- 5- דבורה, בארן. פרשיות סיפורים מקופצים, מוסד ביאליק, ירושלים, 1968.
- 6- בן אור, תלדות הספרות העברית החדשה. כרך 3, תל אביב, 1972.
- 7- פבנר, י. אנציקלופדיה יהודית. ירושלים, 1970.

المصادر العربية :

- 1- عبد الكريم, اسماء , مجلة لارك للفلسفة واللسانيات والعلوم الاجتماعية / العدد ٣٢/ تاريخ الاصدار - ٢٠١٩م (أبحاث اللغة العبرية) .
 - 2- مجيد , عبود , مجلة الآداب ملحق ١ , العدد ١٣٧ , حزيران ٢٠٢١ .
- المواقع الالكترونية : (https://simania.co.il/bookdetails.php?item_id=100259)